

ÖZ

Yazar	: Yavuz Ercan GÜL
Üniversite	: Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilimdalı	: Eğitim Bilimleri
Bilim Dalı	: Eğitim Bilimleri
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: xx+104
Mezuniyet Tarihi	:05/06/2013
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç Dr. Sevinç KARADAĞ

XIX. YÜZYILDA TÜRKİYE'DEKİ VE KIRGIZİSTAN'DAKİ MEKTEP VE MEDRESE EĞİTİM SİSTEMLERİNİN MUKAYESELİ OLARAK İNCELENMESİ (SIBYAN MEKTEPLERİ VE KLASİK MEDRESELER)

Araştırmamızda Türkiye Eğitim Tarihi ve Kırgızistan Eğitim Tarihi içerisinde yer alan XIX.yüzyıldaki mektep ve medreseler araştırılmış eğitim programları, müfredat gibi konulara değinilmiştir. Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki mektep ve medreselerde yapılan yenilikler ve nedenleri açıklanmıştır. Daha sonrasında hem Osmanlı hem de Kırgız mektep ve medreseleri karşılaştırılmıştır.

Araştırmamızın giriş bölümünde; kuramsal bilgilerden ve gelişmelerden bahsedilmiştir. Araştırmanın problemi, amacı, kapsamı, sınırlılıkları, yöntemi, veri toplama aracı, verilerin toplanması, incelenmesi ve yorumlanması ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca araştırmada elde edilen bulgular ve veriler sonuç bölümünde açıklanmıştır. Araştırmamızın nihayetinde kaynaklar ortaya konmuştur. Bölümler olarak incelediğimizde;

Birinci bölümde; Osmanlı mektep ve medreselerinin eski durumları, müfredatı, akademik personeli gibi konular yazılmıştır. Sonrasında eğitim kalitesinin düşmesinden bahsedilerek bu kurumlarda yenilik yapılamasının zorunlu hale geldiğinden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde; Kırgız mektep ve medreseleri açıklanmıştır. Bu kurumların eğitim faaliyetlerine, müfredatına değinilerek zamanının şartlarına göre değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde; Osmanlı ve Kırgız mektep, medreseleri ve eğitim durumları, müfredatları birbiriyle karşılaştırılmıştır.

Sonuç ve Öneriler kısmında; bu iki yerde yaşamış olan mektep ve medreselerin eğitim faaliyetleri zamanının şartlarına göre değerlendirilmiştir. Sonrasında olumlu tarafları ve eksik yönleri açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mektep, Medrese, Kırgızistan, Osmanlı Devleti, Eğitim.

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	: Явуз Эрджан Гюль
Университет	: Кыргызско Турецкий Университет «Манас»
Факультет	: Педагогика
Багыты	: Педагогика
Ишгин Сыпаты	: Диссертация Магистра
Беттердин Саны	: xx+104
Бүтүрүү Датасы	: 05/06/2013
Илимий Жетекчи	: Др. Севинч КАРАДАГ

XIX- кылымда түркиядагы жана кыргызстандагы мектеп жана медреседе билим берүү системаларын салыштыруу түрүндө анализдөө (Сыбян мектептери жана кадимки медреселер)

Бул эмгекте Түркиянын жана Кыргызстандын билим берүү тарыхында орун алган XIX кылымдагы мектеп жана медреселер изилденип, окуу программаларына жана окутулуучу сабактар үстүндө токтолгон. Осмон мамлекетинин акыркы мезгилдериндеги мектеп жана медреселерде жүргүзүлгөн реформалар жана анын себептери ачыкталган. Аягында Осмон мамлекетиндеги жана Кыргызстандагы мектеп- медреселер салыштырылган.

Аталган магистирдик диссертациянын киришүү бөлүмүндө изилдөөнүн проблемасын, максатын, аныктамасын, чектөөлөрүн, методдору, маалымат топтоо техникаларын, маалыматтардын топтолуусун, анализденүүсүн жана ачыктоого байланыштуу болгон маалыматтарга орун берилди. Айрыкча бул изилдөөдө жаңы табылгалар жана натыйжалар корутунду бөлүмүндө ачыкталган. Диссертациянын аягында адабияттар тизмеги орун алган.

Биринчи бапта; Осмон мамлекетинин мектеп жана медреселериндеги эски абалдар, окутулган сабактар, сабак берген мугалимдер сыяктуу темалар жазылган. Осмон Мамлекетинин акыркы мезгилдеринде билим берүү сапатынын төмөндөшүнө токтолуп, мекемелерде реформа жүргүзүүнүн зарылдыгы жөнүндө сөз болду.

Экинчи бапта; Кыргыз мектеп жана медреселери тууралуу маалымат берилген. Бул мекемелердин окуу иш-аракеттерине, окутулган сабактарына токтолуп, өз заманына карата бааланган.

Үчүнчү бапта; Осмон мамлекетинин жана Кыргызстандын мектеп-медреселери жана билим берүү деңгеели жана медреселерде окутулган сабактар бири-бири менен салыштырылган.

Түйүндүү сөздөр: Мектеп, Медресе, Кыргызстан, Осмон Мамлекети, Билим Берүү.

АБСТРАКТ

Автор	: Явуз Эрджан Гюль
Университет	: Кыргызско Турецкий Университет «Манас»
Факультет	: Педагогика
Направление	: Педагогика
Вид Работы	: Диссертация Магистра
Количества Страниц	: xx+104
Дата Окончание	: 05/06/2013
Научный Руководитель	: Др. Севинч КАРАДАГ

Сравнительный анализ системы образования мектеб и мадрасы в Турции и Кыргызстане в XIX веке (Мектеби Сыбян и классическая мадраса)

В этой работе исследованы такие образовательные учреждения как мектебы и мадрасы, существовавшие в Турции и Кыргызстане в XIX веке, а также рассматривались их образовательные программы, учебные планы и преподаваемые уроки. Пояснены реформы и причины, которые были применены в системах образования мектеб и мадрасы в последнем периоде Османского Государства. А затем сопоставлены кыргызские и османские мектебы и мадрасы.

В предисловии работы рассмотрены о проблемах, цели, охваты, значения и методы, о сборах исследование материалов, анализы и комментарии к ним. А в заключении работы изложен результаты анализов данных и итоги исследование. В конце диссертации написаны библиография.

Диссертация состоит из 3 х глав:

Во первой главе написан о старом состояний мектеп и мадрасах, учебных программах, преподавательских составах. А затем рассмотрен вопросы об ухудшений качества образования и принужденности обновления и реформах образовательных учреждениях.

Во второй главе описано кыргызские мектебы и мадраса и дано оценки соответствующих условиях того времени их работы и учебным программам.

А в третьей главе сопоставлены османские и кыргызские мектебы и мадрасы.

В главе заключения сделаны выводы образовательной деятельности мектебов и мадраса, существовавших в разных регионах, в условиях того времени. Анализированы об успехах и недостатках этих образовательных учреждений.

Ключевые слова: Мектеб, Мадраса, Кыргызстан, Османское Государство, Образование.

ABSTRACT

Author : Yavuz Ercan GUL
University : Kyrgyzstan-Turkey Manas University
Department : Educational Sciences
Field : Educational Sciences
The Nature of The Thesis : Master`s Thesis
The Number of Pages : xx+104
Date of Graduation : 05/06/2013
Supervisor : Dr. Sevinc KARADAG

COMPARATIVE ANALYSIS OF MEKTEP'S AND MADRASA'S EDUCATION SYSTEMS IN TURKEY AND KYRGYZSTAN IN THE XIX CENTURY (SIBYAN MEKTEPS AND CLASICAL MADRASAS)

In our thesis mekteps and madrasas, which are enter into history of education in Turkey and Kyrgyzstan in XIX century, researched and focused on this theme like educational programs and curriculum. Continuation of the thesis, explained reforms and reasons in the mektep and madrasa in the last period of the Ottoman Government. Subsequently the Ottoman and Kyrgyz mekteps and madrasas were compared.

The present paper`s parts include information, dates and progresses about the theme of this paper. There are method of research, data gaining means, data gaining, analyzing and commenting. All findings are in the findings part were explained. In the last part of the present paper, discussion, conclusions, recommendations and references were given.

In the first part of the thesis were written historical situations, curriculums, academic staff etc. of the Ottoman mekteps and madrasas. In the continue of first part, the lack of quality education in these institutions are referred and it has become mandatory to reform are discussed.

The second part describes the Kyrgyz mekteps and madrasas. Educational activities of these institutions, the curriculum was evaluated by reference to the requirements of the time.

In the third part, the Ottoman and the Kyrgyz school, madrasas and training situations, curricula are compared with each other.

Conclusions and Recommendations section, mekteps and madrasas which were lived in the this two places, educational activities of them were evaluated according to the conditions, in the time of the XIX century. Finally positive and negative sides of those institutions were explained.

Key Words: Mektep, Madrasa, Ottoman Government, Kyrgyzstan, Education.